

O'ZGARUVCHI TISHLARNI BIRINCHI DAVRIDAGI BOLALARDA OG'IZ BO'SHLIG'I GIGIENASI HOLATI

Mamajonov Firdavs Sinobek o'gli

Andijon davlat tibbiyot instituti

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.8016006>

ARTICLE INFO

Received: 30th May 2023

Accepted: 07th June 2023

Online: 08th June 2023

KEY WORDS

Bolalar, og'iz bo'shlig'i, gigiyena, kariyes, o'zgaruvchan tishlash.

ABSTRACT

O'zaro almashinadigan tishlarning birinchi davrida, doimiy tishlarning otilishi jarayonlari boshlanganda, bolalar og'iz bo'shlig'ida ma'lum noqulayliklarni, og'iz bo'shlig'ining individual gigiyenasi paytida og'riqni boshdan kechiradilar va bu, o'z navbatida, tishlarning tez tez cho'tkalar bilan tozalashga majbur qiladi, bu o'z navbatida, tish cho'kindilarining cho'kishiga va kariyes paydo bo'lishiga olib keladi. Bolalarda tishlarning birinchi davridagi og'iz bo'shlig'i gigiyenasi holatini o'rganish shuni ko'rsatdiki, kariyesli bolalarda gigiyena darajasi yoshi va jinsidan qat'i nazar, kariyessiz (qoniqarli) bolalarga qaraganda har doim yomonroq (qoniqarsiz) bo'ladi. 7 yoshdan 9 yoshgacha bo'lgan bolalarda gigiyena ko'rsatkichining yaxshilanishi kuzatilmoqda, bu katta yoshdagi bolalarning qo'l ko'nikmalarini yaxshilash bilan izohlanadi. Qizlar tishlarini yaxshilab yuvadilar, bu ularning og'iz bo'shlig'i gigiyenasi o'g'il bolalarga qaraganda yaxshiroq ekanligi bilan tasdiqlanadi.

Dolzarbliqi. Bolalarda vaqtinchalik va doimiy tishlarning kariyesini rivojlanishiga ta'sir qiluvchi omillar orasida og'iz bo'shlig'ining kariogen mikroorganizmlari yetakchi o'rinni egallaydi. Mikrobsiz muhitda, kariyes paydo bo'lmaydi, sharoitlar va diyetadan qat'i nazar, per os orkali kariogen streptokokklarning kirishi ushbu kasallikning paydo bo'lishiga olib keladi. Mikroorganizmlarning, xususan Streptococcus mutans va laktobakteriyalarning kariogen ta'siri, ularning og'iz suyuqligidagi konsentratsiyasi tish blyashka shaklida sodir bo'ladi [1;2]. Og'iz bo'shlig'ining gigiyenik holatini yaxshilash, ya'ni tish blyashka mikroflorasi miqdorini kamaytirish, tishlarning parchalanishini sezilari darajada kamaytirishi mumkin [3-5].

Og'iz bo'shlig'ida biroz noqulaylik tug'diradigan doimiy tishlarning chikish jarayonlari boshlanganda, olinadigan tishlarning birinchi davrida bolalar alohida e'tiborga muhtoj.

Og'iz bo'shlig'ining individual gigiyenasi paytida og'riq va bu, o'z navbatida, tishlarni yumshoq cho'tkalashga, bu esa tish cho'kindilarining cho'kishiga va kariyes paydo bo'lishiga olib keladi.

Tadqiqotning maqsadi o'zgaruvchan tishlarning birinchi davrida bolalarda og'iz gigiyenasi holatini o'rganishdir.

Tadqiqot obyektlari va usullari. Biz 7-9 yoshdagi 80 nafar bolani tekshirdik, bu o'zgaruvchan tishlarning birinchi davriga to'g'ri keladi. Birinchi doimiy oziq va kesma tishlar bolalarda paydo bo'ladi. Xar bir bolada tishlarning qattiq to'qimalarining holati KPV+kpv indeksi bilan hisoblab chiqildi, bu erda K - kariyesdan ta'sirlangan doimiy tish, P - doimiy tish, muhrlangan, V - kariyes asoratlari tufayli olib tashlangan doimiy tish, k - kariyesdan zararlangan vaqtinchalik tish, p - kariyes tufayli muhrlangan vaqtinchalik tish, v - kariyes asoratlari tufayli olib tashlangan vaqtinchalik tish. JSST tavsiyalariga ko'ra, gigiyena indeksi (OHI-S) Green Vermillion va Fedorov-Volodkina (Green-Vermillion) bo'yicha aniqlandi. Fedorov-Volodkina bo'yicha indeks natijalarini baholash: 1,1-1,5 ball - gigiyenaning yaxshi darajasi; 1,6-2,0 ball - qoniqarli; 2,1-2,5 ball - qoniqarsiz; 2,6-3,4 ball - yomon; 3,5-5,0 ball - juda yomon [6].

Olingan natijalar variatsion statistika usuli bilan qayta ishlandi.

$P \leq 0,05$ da ko'rsatkichlar ishonchli deb topildi.

Tadqiqot natijalari. O'zgaruvchan tishlarning birinchi davri birinchi doimiy oziq va kesma old tishlarning (markaziy va lateral tishlarning) chiqishi bilan tavsiflanadi. Tishlarni chiqarish jarayoni shilliq qavatning yaxlitligini buzish fonida sodir bo'lishi mumkin, bu esa uni qattiq oziq-ovqat, tish cho'tkasi bilan shikast yetkazadi va bu bolada qon ketishi, yoqimsiz va ba'zan og'riqli his-tuyg'ularga sabab bo'ladi. Bularning barchasi individual og'iz gigiyenasining yomonlashishiga olib keladi.

Tish qatlamlarining haddan tashqari to'planishi hosil bo'lib, ular to'g'ridan-to'g'ri chiqish jarayonida yoki u tugaganidan ko'p o'tmay, emal demineralizatsiyasi va kariyesga olib keladi.

1-jadval. Fedorov-Volodkina indeksiga ko'ra bolalarda og'iz gigiyenasi ko'rsatkichlari ($M \pm m$)

Yoshi	Jinsi	Gender ko'rsatkichi (ball)		Ko'rsatkichining o'rtacha qiymati (ball)	P
		kariesli bolalar	kariesiz bolalar		
7	yigitlar	2,32±0,11	2,74±0,06	2,59±0,07	≤0,05
	qizlar	1,88±0,10	2,55±0,09	2,25±0,09	≤0,05
	hammasi	2,10±0,08	2,64±0,06	2,39±0,06	≤0,05
8	yigitlar	1,84±0,17	2,53±0,06	2,48±0,07	≤0,05
	qizlar	1,7±0,06	2,51±0,07	2,32±0,1	≤0,05
	hammasi	1,75±0,06	2,53±0,05	2,40±0,06	≤0,05
9	yigitlar	1,39±0,15	2,18±0,11	2,08±0,1	≤0,05
	qizlar	1,68±0,34	1,92±0,22	1,85±0,18	≤0,05
	hammasi	1,5±0,15	2,12±0,09	2,02±0,09	≤0,05
Jami	yigitlar	2,06±0,13	2,48±0,05	2,39±0,05	≤0,05
	qizlar	1,88±0,08	2,45±0,07	2,24±0,06	≤0,05
	hammasi	1,96±0,07	2,45±0,02	2,32±0,04	≤0,05

7-9 yoshli bolalarni tekshirish Fedorov-Volodkina bo'yicha eng yomon gigiyena ko'rsatkichlari 7 yoshli bolalarda ($2,38 \pm 0,08$ ball) ekanligini ko'rsatdi, bu og'iz bo'shlig'i gigiyenasining qoniqarsiz holatiga to'g'ri keladi (1-jadval). 8 yoshli bolalarda gigiyena indeksi avvalgi qoniqarsiz darajada saqlanib, $2,40 \pm 0,06$ ballni tashkil etadi. 9 yoshli bolalarda kesma tishlarning chiqishi tugagach, gigiyena holati oldingi yosh davrlariga nisbatan yaxshilanadi va qoniqarli darajaga $-2,02 \pm 0,09$ ballga yaqinlashadi.

2-jadval

Green-Vermillion indeksi ($M \pm m$) bo'yicha og'iz bo'shlig'i gigiyenasi ko'rsatkichlari

Yoshi	Jinsi	Gender ko'rsatkichi (ball)		Ko'rsatkichining o'rtacha qiymati (ball)	P
		kariesli bolalar	kariesiz bolalar		
7	yigitlar	$1,059 \pm 0,14$	$1,419 \pm 0,09$	$1,289 \pm 0,08$	$\leq 0,05$
	qizlar	$0,855 \pm 0,08$	$1,243 \pm 0,12$	$1,032 \pm 0,07$	$\leq 0,05$
	hammasi	$1,003 \pm 0,09$	$1,265 \pm 0,07$	$1,143 \pm 0,06$	$\leq 0,05$
8	yigitlar	$0,5 \pm 0,17$	$1,3 \pm 0,1$	$1,237 \pm 0,1$	$\leq 0,05$
	qizlar	$0,498 \pm 0,11$	$1,172 \pm 0,13$	$1,0 \pm 0,12$	$\leq 0,05$
	hammasi	$0,49 \pm 0,08$	$1,250 \pm 0,08$	$1,133 \pm 0,08$	$\leq 0,05$
9	yigitlar	$0,5 \pm 0,19$	$1,051 \pm 0,12$	$0,979 \pm 0,11$	$\leq 0,05$
	qizlar	$0,5 \pm 0,12$	$0,952 \pm 0,16$	$0,839 \pm 0,14$	$\leq 0,05$
	hammasi	$0,5 \pm 0,14$	$1,028 \pm 0,1$	$0,941 \pm 0,12$	$\leq 0,05$
Jami	yigitlar	$2,06 \pm 0,13$	$1,239 \pm 0,06$	$1,174 \pm 0,08$	$\leq 0,05$
	qizlar	$1,88 \pm 0,08$	$1,175 \pm 0,08$	$0,997 \pm 0,06$	$\leq 0,05$
	hammasi	$1,96 \pm 0,07$	$1,218 \pm 0,03$	$1,094 \pm 0,05$	$\leq 0,05$

Ushbu yosh guruhidagi gigiyena holatining yaxshilanishi nafaqat old tishlarning chiqiishining tugashi bilan, balki og'iz bo'shlig'ini qo'lda parvarish qilish ko'nikmalari bilan ham izohlanishi mumkin.

Barcha o'rganilgan yosh davrlarida o'g'il bolalarga qaraganda qizlarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasiga ko'proq e'tibor qaratiladi, garchi ko'rsatkichlardagi bu farq ehtimoldan yiroq bo'lsada.

Kariyes bo'lgan va bo'lmagan bolalarda gigiyena ko'rsatkichlaridagi farqlar muhim ko'rsatkichdir. Barcha yosh guruhlari o'g'il va qiz bolalarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasi darajasi har doim kariyesli bolalarda yomonroq bo'lgan, bu ularning tishlarga nisbatan qoniqarsiz munosabatlarini tasdiqlaydi. Umuman olganda, kariyesli bolalarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasi holati qoniqarsiz, kariyessiz esa qoniqarli deb baxolanadi. Grin-Vermillion indeksi bo'yicha bolalarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasi holatini o'rganish bir xil klinik holatni ko'rsatdi (2-jadval). Barcha tekshirilgan vaziyatlarda kariyesli bolalarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasi holati sog'lom tishlari bo'lgan bolalarga qaraganda yomonroq edi. Fedorov-Volodkina indeksi frontal sohada og'iz bo'shlig'i gigiyenasi holatini aks ettirganligi va Green-Vermillion indeksi lateral joylarni, vestibulyar va og'iz yuzalarini ham tekshirganligi sababli, biz gigiyena holatini obyektiv baholaganimizni ishonch bilan aytishimiz mumkin. Bunda nafaqat frontal hududga, balki butun og'iz bo'shlig'iga g'amxo'rlik qilishga e'tibor qaratilishi kerak.

Og'iz bo'shlig'ining gigiyenik holatini va uning bolalarda kariyes mavjudligi bilan bog'liqligini o'rganishda kariyes faolligining nisbati va gigiyena darajasini hisobga olish kerak.

7 yoshli bolalarda og'iz gigiyenasi ko'rsatkichi kariyes faolligi darajasiga qarab farqlanadi. Shunday qilib, gigiyenaning eng yomon holati dekompensatsiyalangan kariyes faolligi ($2,84 \pm 0,17$ ball) bo'lgan bolalarda kuzatilgan, bu gigiyenaning yomon darajasiga to'g'ri keladi. Kariyes faolligi subkompensatsiyalangan bolalar guruhida gigiyena holati ham yomon xolotda edi ($2,78 \pm 0,05$), ammo bu ko'rsatkich avvalgi kuzatuv guruhiga qaraganda pastroqdir. Kariyes faolligining kompensatsiyalangan darajasi bo'lgan bolalarda gigiyena qoniqarsiz ($2,42 \pm 0,1$) va ehtimol subkompensatsiyalangan va dekompensatsiyalangan faollik darajasi bo'lgan bolalarning ko'rsatkichlaridan farq qiladi.

8 yoshli bolalarda gigiyena ko'rsatkichi 7 yoshli bolalarga qaraganda yaxshiroq edi, har bir alohida guruhda kariyes faolligi har xil bo'lgan va gigiyena holati va kariyes shikastlanishining intensivligi tendensiyasi kuzatilgan. 7 yoshli bolalarda bo'lgani kabi saqlanadi. Agar 7 yoshli bolalarda kariyes faolligining sub- va dekompensatsiyalangan darajalari bilan yomon gigiyena kuzatilgan bo'lsa, 8 yoshli bolalarda - faqat dekompensatsiyalangan darajasi bilan kuzatilgan.

Kariyesli 9 yoshli bolalarda, kariyes bo'shliqlari sonidan qat'i nazar, og'iz bo'shlig'i gigiyenasining qoniqarsiz holati kuzatildi.

Shuning uchun 7 yoshdan 9 yoshgacha bo'lgan bolalarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasi holatida yaxshilanish mavjud.

Shuni ta'kidlash kerakki, kariyessiz bolalarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasi holati kariyesli bolalarga qaraganda har doim yaxshi bo'ladi va bu farq kariyes faolligi darajasidan qat'i nazar ($R \leq 0,05$) mumkin.

Xulosa

Bolalarda tishlashning birinchi davridagi og'iz bo'shlig'i gigiyenasi holatini o'rganish shuni ko'rsatdiki, kariyesli bolalarda gigiyena darajasi yoshi va jinsidan qat'i nazar, kariyessiz (qoniqarli) bolalarga qaraganda har doim yomonroq (qoniqarsiz) bo'ladi. 7 yoshdan 9 yoshgacha bo'lgan bolalarda gigiyena ko'rsatkichining yaxshilanishi kuzatilmogda, bu doimiy tishlarning chiqishining tugashi va katta yoshdagi bolalarning qo'l mahoratining yaxshilanishi bilan izohlanadi. Qizlar tishlarini yaxshilab yuvadilar, bu ularning og'iz bo'shlig'i gigiyenasi o'g'il bolalarga qaraganda yaxshiroq ekanligi bilan tasdiqlanadi.

References:

1. Korotyaev A.I. Tibbiy mikrobiologiya, immunologiya va virusologiya / Korotyaev A.I., Babichev S.A. //- Sankt-Peterburg: Spetslit, 2000. - S. 530-539.
2. Borovskiy E. V. Og'iz bo'shlig'ining biologiyasi / Borovskiy E. V., Leontiev V.// K. - M. : Tibbiyot, 1991. - 301 b.
3. Klitinska O.V. Mikroelementoz ongida yashaydigan maktab o'quvchilarining bo'sh kompaniyasining shaxsiy gigiyenasini nazorat qilish qobiliyatini tahlil qilish / O.V. Klitinska, A.A. Vasko // Yosh vcheniy. - 2014. - No 5 (8), II qism. - S. 164-166.
4. Smolyar N.I. Bolalardagi tish blyashka mikroflorasi tish kariesining intensivligiga bog'liq / N.I. Smolyar, D.Yu. Barilyak // Profilaktik stomatologiya. - Lvov. - 2013 yil. - 2-son. - B.26-29.

5. Ichimlik suvida gumusli ftorid miqdori kam bo'lgan hududlarning bolalarida profilaktik kompleksni bo'sh og'iz gigiena lageriga kiritish / Kaskova L.F., Morgun N.A., Novikova S.Ch. [xuddi shu nom] // Biologiya va tibbiyot muammolari byulleteni. -2015.-Vip.2, v.4(121).- S.306-308.
6. Tish kasalliklarining oldini olish: qo'llanma. stud uchun. yuqori asal. navch. zakl. / L.F. Kaskova, L.I. Amosova, O.O. Karpenko// [xuddi shu ism]; qizil uchun. prof. L.F. Kaskovskaya. - H.: Fakt, 2011. - 392 b.